

petar iljič
ČAJKOVSKI

**PRVI
GLASOVIRSKI
KONCERT**

barbara bego

"Opet razmišljam o novom, velikom djelu, koje zaokuplja sve moje misli...

Ovdje djeluju dvije ravnopravne snage: orkestar - snažan i neizmjereno bogat bojama, s kojim se bori i kojeg ipak pobjeđuje (ako se radi o nadahnutoj izvedbi), malen, neugledan, ali duhom jak suparnik. U toj borbi je puno poezije i za skladatelja ponor privlačnih kombinacija".

Tako piše P. I. Čajkovski u pismu Nadeždi von Mekk kojoj opisuje svoju ideju i tijek rada na "Koncertu". Devetog veljače 1875. godine koncert je konačno bio završen. Skladatelj je znao da će ga posvetiti svom prisnom prijatelju, izvođaču svih njegovih klavirskih djela, N. G. Rubinsteinu. No, Nikolai Grigorjevič nije bio zadovoljan koncertom, svojim je primjedbama uvrijedio skladatelja, te tražio da prepravi koncert. Ozlojeđeni Čajkovski tiskao je koncert ne izmijenivši ni jedne note, s posvetom poznatom pijanisti i dirigentu Hansu von Bulowu, tako da je premijera koncerta bila u Bostonu za vrijeme turneje Bulowa po SAD-u. Kasnije su i Čajkovski i Rubinstein popustili - skladatelj je dvaput prepravljao koncert a treće izdanje iz 1984. godine postaje "standardno".

Već od prve izvedbe koncert je osvojio srca slušatelja i sada, poslije više od stoljeća svog postojanja, njegova popularnost među izvođačima i ljubiteljima glazbe nema ravnog. U grandioznoj kompoziciji "Prvoga koncerta" Čajkovski ocrta svijetlu i jasnu sferu emocija, caruje svježina, polet i vedro poimanje života. Ovi osjećaji su prisutni od prvih zvukova snažne zvonjave u introdukciji, do završne, svečane, raskošne apoteoze. Emocionalna živost nesumnjivo je povezana s folklornom osnovom glavnih tema koncerta, u "Prvom stavku" i u "Finalu", gdje je Čajkovski koristio melodije ukrajinskih narodnih pjesama.

Što se tiče izvedbi "Koncerta", izbor je povelik budući da se radi o jednom od najčešće izvođenih i snimanih djela klasičnog glasovirskog repertoara, no evo našeg odabira za vašu diskoteku.

Odabrana diskografija komorne glazbe Felixa Mendelssohna:

V. Horowitz, NBC SO, A. Toscanini	Naxos mono 8.110671
Van Cliburn, RCA Victor SO, K. Kondrashin	RCA Red Seal 82876-61392
S. Richter, Leningrad PO, Y. Mravinsky	BMG BVCM 4056
M. Argerich, BPO, C. Abbado	DG 449 816-2GH
I. Pogorelić, LSO, C. Abbado	DG 289 415
M. Pletnev, Philharmonia, V. Fedoseyev	Virgin Classics 561463

Nadasve je zanimljivo poslušati i izvornu autorsku verziju koncerta koju su izvodili samo Bulow, Rubinstain, Taneev te u novije doba Lazar Berman, a njegovu izvedbu sa simfonijskim orkestrom Berlinskog radija kojim je dirigirao Jurij Temirkanov izdala je diskografska kuća Deutsche Grammophone (CD 11644). Restauracijom izvornog teksta koncert se predstavio za nas danas u neuobičajenom obliku. Prva tema, obično potisnuta na drugi plan impozantnim akordima klavira, pokazala se u svojoj nacionalnoj karakteristici - uzvišena, epska, u jasnom zvučanju prvih violina, violončela i drvenih puhača u pratnji klavirskih *arpeggio* akorda, koji napominju gusle. U drugom planu se našla kasnije opće prihvaćena ideja romantičnog koncerta sa solistom na čelu. U izvornoj verziji bolje je istaknuta posebnost glazbene riječi Čajkovskog, u kojoj je sve podčinjeno istinitosti osjećaja i iskrenosti izražavanja. Podcrtano je simfonijsko počelo glazbe, čiji tijek postiže unutrašnju logiku i gipkost. Dionica klavira sa svojom posebnom virtuozičnošću skladno se uklapa u opće zvučanje, gubeći možda donekle na (izvanjskoj) efektivnosti, no zato dobivajući prirodnijem priključivanjem u radnju bogatog simfonijskog razvoja skladateljeve ideje. Iako pijanistički nije manje zahtjevno, ipak je solisti teže sebe predstaviti, tj. Istaknuti prvenstveno stoga što mora prevladati ustaljenu i već upamćenu slušnu verziju koncerta. Svakako nabaviti ili barem poslušati ovu sjajnu izvedbu.